

Душан З. ЈЕРОТИЈЕВИЋ*

МБ Универзитет Београд

Бекир М. ДУДИЋ**

ОДНОСИ СРБИЈЕ И ДРУГИХ БАЛКАНСКИХ ЗЕМАЉА ОД БЕРЛИНСКОГ КОНГРЕСА ДО 1908. ГОДИНЕ

Апстракт: Берлински конгрес донео је значајне промене на политичкој карти Европе. За српски народ је битно да су независност добиле две српске државе, додуше у скромним границама. Велики део српског народа је остао под турском и аустроугарском влашћу. Кнежевина Србија постала је центар окупљања политичких вођа српског народа ван Србије, заинтересованих да се процес уједињења настави. Постојало је и много ометајућих фактора, као што су велике силе и њихови сукобљени интереси, али и династичка борба за доминацију три српске династије Карађорђевића, Обреновића и Петровића. Без обзира на то крајем XIX века и почетком XX спољна политика Србије била је усмерена на обједињавање српског народа. Први корак је био елиминација Турске на Балкану, а за то је било потребно савезништво са Грцима и Бугарима, као и благонаклоност неких великих сила (пре свих Русије). Велики ометајући фактор у сламању Турске била је пре свих Аустроугарска и Уједињено краљевство, свака из својих интереса. због тога је био и дуготрајан пут ка стварању Балканског савеза. Чак су и две српске земље западале у периоде захлађења односа. Питање територија и разграничења између будућих савезника такође је било веома сложено.

Кључне речи: Србија, уједињење, Балкански савез.

УВОД

У овом раду ће бити приказан положај Краљевине Србије у међународним односима уочи Првог светског рата. Да бисмо разумели суштину и карактер српске дипломатије пре почетка Првог светског рата потребно је да се осврнемо на дипломатију Србије претходних деценија. Потпуну слику онога што је на спољнополитичком плану чинила Србија, добијамо сагледавајући глобалне, међународне односе и поједине потезе српских државника и владара. Почетком новог века, највећи део Србије био је под турском влашћу, међутим у тим тренуцима Турска почиње да слаби, а у Европи долази до настанка нових великих сила. Русија, Француска, Немачка и Енглеска постепено заузимају место које су некада имале Аустро-Угарска и Турска. У том тренутку и на Балкану долази до истицања намере националног ослобођења, које је нарочито истицала Србија. Пред светском дипломатијом се поставља ново

* Ванредни професор, dusanjerotijevic@gmail.com

** Мастер, b.dudic@hotmail.com

велико питање – Источно питање. Суштина Источног питања почивала је на томе како поделити европски део Турске, како га интересно разделити међу великим силама, а да притом не дође до тежње балканских народа за нове ратне сукобе.

На Берлинском конгресу, Србија званично добија самосталност и успева да поврати своју државност. Цена коју је тада морала да плати, није била ниска што изазива нове фрустрације Срба и доводи до припрема за нове акције. У том тренутку улогу преузима српска дипломатија. Иако није имала дугу традицију дипломатије и великих школа, Србија је успела да оствари велике дипломатске победе, а за то су били заслужни вешти и учени појединци, који су својим природним талентом и образовањем успели да надоместе недостатак оног формалног дипломатског.

Међународни положај Србије можемо сагледати из два дела. Први део обухвата период од Берлинског конгреса до 1908. године, када долази до Анексије БиХ, а у Турској почиње велика револуција. Други део обухвата непосредне припреме за ревизију Берлинског конгреса кроз балканске ратове и догађаје који су им претходили.

Од личности које су се истакле у спољној политици Србије, нарочито се издвајају: Милан Кујунџић Абердар, Стојан Новаковић, Чедомиљ Мијатовић, Михаило Вујић, Јован Јовановић Пижон, Лазар Пачу и Милован Миловановић. Међу њима има политичара, економиста, дипломата, државника који су показали своју снажљивост и способност да се изборе са више него компликованом спољнополитичком ситуацијом. Овим великанима Србија дугује своју државност и територију. У њиховим делима треба тражити одговор на питање како једну у глобалним оквири-ма малу државу, сачувати, ојачати и заштити дипломатским средствима.

ОДНОСИ СРБИЈЕ И ДРУГИХ БАЛКАНСКИХ ЗЕМАЉА ОД БЕРЛИНСКОГ КОНГРЕСА ДО 1908. ГОДИНЕ

Односи Србије и Црне Горе крајем 19. века и почетком 20. века

Берлински конгрес је довео до великог раздора међу балканским народима, па тако ни однос Србије и Црне Горе није био идеалан. Конгрес није испунио очекивања балканских народа и довео је до тога да су се и Србија и Црна Гора осећале изневерено. Иако су повратиле државност, претрпеле су територијалне губитке. Србија је добила регије око Ниша, Пирота и Врања, али су остали без територија на Косову и Метохији, Старој Србији и у Рашкој области, где је Аустро-Угарска поставила своју војску. Црна Гора такође није добила сва очекивана проширења. Србија постаје део аустријске интересне зоне, а Црна Гора руске. У оваквим околностима чинило се да ове две државе тешко могу да успоставе међусобно поверење (Војводић 1999: 20). Ипак Србија је поставила тада сталног дипломатског представника на Цетињу, чиме су формално по први пут у историји успостављени дипломатски односи између ове две државе.

Они који су желели да упросте суштину односа ове две државе, су покушали да сведу њихове проблеме на династичко суарништво. Прави проблем састојао се у томе да су се Аустрија и Русија договориле око поделе интересних зона, Србија додуше није припала никоме, али је морала да тражи заштиту Аустроугара, јер је Русија имала намеру да створи Велику Бугарску.

Политика и јачање повезаности Србије и Црне Горе, доводе до незадовољства великих сила, јер би то у будућности могло да угрози интересе великих сила, стварањем заједничке политике балканских земаља. За време ратова 1876. године и 1877. године Срби и Црногорци нису ратовали заједно, већ су само имали координацију око тога ко ће где ратовати. Упркос званичним спољним политикама двеју земаља, народ је сањао о уједињењу. Аустроугарска је чинила све како би погоршала односе Србије и Црне Горе. Било је важно створити неповерење, како би се у дужем периоду обезбедио сопствени интерес. Као основно дипломатско средство аустроугарска дипломатија је користила дипломатске интриге, оне су имале за мету старо династичко супарништво Петровића и Обреновића. Иако нису постојале територијалне размирице ове две државе, постојала су различита виђења око будућности и припадности делова Метохије и Призрена, који су били под контролом Турске, као и Херцеговине, која је била саставни део Хабсбуршке монархије.

На челу Србије тада је био аустрофилски владар Милан Обреновић, а на челу Црне Горе русофилски књаз Никола.

Абердарева посета Црној Гори

Прва званична посета Црној Гори догодила се 1882. године када је са личним писмом Милана Обреновића стигао српски дипломата Милан Кујунџић Абердар. У то време премијер Србије био је Милан Пироћанац, а министар просвете Стојан Новаковић.

Абердар је у Црној Гори пренео вест да је Милан Обреновић постао краљ, а задатак му је био да процени какав је став књаза био поводом тог догађаја. Пријатно се изненадио какав је однос имала Црна Гора према Србији, књаз Никола није био љубоморан, а ни његово окружење није имало негативних реакција тим поводом. Абердар је закључио да постоји тежња за заједничким и сложним радом. Књаз је такође истицао активну политику према неослобођеним српским земаљама. Књаз Никола је имао доста повољнији положај од краља Милана, јер је припадао руској зони утицаја, док су Срби морали да трпе Аустрију због подршке коју су добили на Берлинском конгресу (Митровић 198: 61).

Питање које је могло да доведе до великих проблема и самим тим означи директно непријатељство ове две државе јесте судбина виђенијих Црногораца који су систематски исељавани из Србије. Србија у то време није била самостална у одлучивању и самим тим њени потези нису тумачени као израз њене воље. Погрешно би било рећи да је постојало непријатељство и нетрпељивост Обреновића према Црногорцима. Радило се једноставно о томе да је Србија из дана у дан морала да приказује приврженост Аустроугарској.

Посебно се издаваја закључак који је Абердар изнео председнику Владе Милану Пироћанцу:

„Треба водити рачуна о посебној људи и земље различитих српских крајева, те да ће Српство још дуго морати да се развија у складу са постојећим различитостима, а не у айсолутином јединству“ (Слијејчевић 1991: 105).

Абердарев закључак уклопио се у политику и размишљања Милана Пироћанца, који је увиђао потребу за благим и постепеним заокретом у српској спољној

политици. Насупрот њему партијски лидер напредњака Милутин Гарашанин имао је другачији став, он је тежио слабијем ослањању на Аустроугарску, боље односе са другим балканским земљама и чвршће односе са Црном Гором.

Обреновићи и Црна Гора

Годину дана касније, 1883. године, Србија је била суочена са новим унутрашњим расцепом. Проаустријска влада на челу са напредњацима и краљем Миланом ушла је у сукоб са радикалима, подигнута је Тимочка буна, коју је власт морала да угуши силом и оружјем. Ови потези власти нису могли да остану без реакције међународне јавности. Овај догађај је протумачен од стране Русије и Црне Горе као обрачун са русофиљством. Из Србије је тада побегао Никола Пашић, вођа радикала, али и митрополит београдски Михаило. Тако је све оно за шта се залагао Милан Кујунџић Абердар пропало (Слијеичевић 1991: 105).

Кнез Петар Карађорђевић, династички конкурент Обреновића, живео је на црногорском двору, исте године када је угушена Тимочка буна, он се оженио црногорском принцезом кнегињом Зорком, што је додатно закомпликовало односе три династије. И Обреновићи и Карађорђевићи и Петровићи видели су себе као владаре целог Српства, у том тренутку супарништво династија постаје главни проблем, који ће у годинама које следе утицати на односе Србије и Црне Горе.

У току Тимочке буне дошло је до обрачуна са проруским снагама у Србији, то је био рат са побуњеним радикалима, али су они били симбол тежњи да Србија међу словенском браћом-Русима, пронађе сигуран ослонац за своје ослободилачке амбиције. Сваки сукоб са радикалима је означавао и погоршавање односа са Црном Гором, јер је она спадала у геополитичку сферу Русије (Слијеичевић 1991: 110).

Преокрет у односима Србије и Црне Горе догодио се када је краљ Милан Обреновић абдицирао са престола, а на његово место дошао малолетни син Александар. Власт у земљи је преузело намесништво, које је мандат за састав Владе поверило радикалима, странци која је већ у дужем периоду уживала подршку народа. Године 1889. радикалска влада је донела акт којим дозвољава да се 6000 Црногораца досели у топлички крај. Потом је уследила посета Гавра Вуковића, заступника шефа црногорске дипломатије у Београду, чиме је озваничено отопљавање односа две земље. Након посете Београду, он одлази у Цариград, где се сусрео са Стојаном Новаковићем, главним заштитником српског народа и српских државних интереса у Турској. У мају 1891. године Србија и Црна Гора закључују трговински уговор, сличан данашњим уговорима који одређеним државама дају статус најповлашћеније нације. Такође је тајним споразумом Србија омогућила Црној Гори бесцарински увоз њених главних извозних артикала, а снизила је на минимум царину на слану рибу и маслиново уље.

Међутим, добри односи са Црном Гором нису дуго трајали. 1893. године краљ Александар је суспендовао Устав и променио спољну политику Србије. То је довело до захлађења односа са Црном Гором, а политика давања приоритета добрим односима са балканским државама је напуштена. До краја владавине Обреновића односи Србије и Црне Горе су се стално мењали.

Формирањем Владе Стојана Новаковића 1895. године долази до побољшања односа. Још тада он је стварао темељ балканском савезу, а на Црну Гору је гледао

као на основни стуб подршке Србији. 1900. године, венчањем краља Александра и Драге Машин Србија поново покушава да се приближи Русији. Чак им је кум на венчању био руски цар. Последњи Обреновић ипак није успео да одржи конзистентност своје политике вршећи државне ударе 1902. године и 1903. године године враћајући се Аустроугарској.

Однос Србије и Црне Горе од Мајског преврата до балканских ратова

Ни након Мајског преврата није дошло до побољшања односа Србије и Црне Горе. Нова династија Карађорђевића, иако је била у блиским породичним односима са црногорским двором није могла да нађе задовољавајући начин функционисања. Суштина новонасталих проблема лежала је у две чињенице, прва је била то да Црна Гора више није имала неприкосновену позицију као главни спољнополитички ослонац Русије на Балкану. Тежиште руског утицаја сада је било на Србији, а Црна Гора је била само помагач и подупирач српске политике. То се није свидело црногорском двору, који је од тог тренутка почео да исказује неке нове тенденције окрећући се западним силама.

Проблем династичког ривалитета није био решен ни доласком Карађорђевића. Нови краљ Петар Карађорђевић је имао доста либералне погледе на политику и само вођење државе и велики део одлучивања је препустио Влади и радикалима. Демократизација Србије послужила је као основ за напад на Црну Гору и апсолутистички режим књаза Николе. У томе је предњачила црногорска емиграција у Београду, али је јасно да је и српска држава у све умешала прсте.

Бољи односи између ове две државе показали су се 1908. године реакцијом на анексију БиХ од стране Аустроугарске, али су због различитих погледа на поделу делова Турске за чије су се ослобођење заједнички борили учинили да и у Први светски рат ове две земље уђу одвојено (Ђоровић 1993: 80).

Црна Гора и Србија су у крајем 19. века и почетком 20. века имале заједнички интерес само у Македонији, тамо Црногорци нису имали никакве претензије, али су желели да подрже Србију, како би је одвратили од борбе за Призрен, Пећ и Херцеговину.

Односи Србије и Бугарске и питање Македоније крајем 19. века и почетком 20. века

Највећи проблем у односима Србије и Бугарске била је територија Македоније, која се највећим делом поклапала са јужним делом Старе Србије. Опште позната је била чињеница да ће европски део Турске да постане плен других држава, али нико није знао са сигурношћу коме ће припасти Македонија. У том тренутку, ту није живела македонска нација, какву познајемо данас, ту је живело словенско становништво православне хришћанске вере, а Срби и Бугари су се борили за њихову наклоност. Борба коју су водили била је жестока, али сведена на дипломатска, културна и просветна средства. Та територија је још увек била у саставу Турске, па је пут до срца тамошњих Словена водио преко добрих односа са Портом и агитације међу самим становништвом (Српске новине 1889).

За време кнеза Михаила Обреновића је Србија у свести европских дипломата била доживљавана као мотор и покретач ослобођења балканских народа. Том приликом Енглезима, Аустријанцима и Французима није било стало до слободе Балкана, већ до отварања Источног питања у коме су све оне виделе могућност проширења сопственог утицаја на веома важном геостратешком подручју. Кнез Михаило поставља темељ политике јединства балканских народа наспрам Турске, али бива спречен атентатом и смрћу 1868. године. У тој политици ипак није пронађен модус односа Србије и Бугарске. Са Црном Гором постојао је тајни договор да се црногорска династија повуче након ослобођења Балкана и препусти престо уједињеног Српства Михаилу Обреновићу. Што се тиче Грка, није било никаквих спорова, али са Бугарском никако није могао да се постигне договор око судбине вардарске Македоније и данашње јужне Србије. Оно што је на крају одиграло кључну улогу у односима Србије и Бугарске, било је када је Русија покушала да поништи све заслуге Срба у ослободилачким ратовима (1876-1878), на рачун Бугара.

Након великог српско-турског окршаја код Делиграда, Русија је упутила ултиматум Порти, па је продор Турака спречен. Годину дана касније, Србија је оклевала да уђе у рат када су се Руси одлучили за обрачун са Турском. Та вест није добро прихваћена у Русији, али је након одређених руских успеха и Србија ушла у рат. Овај пут имала је више среће и успеха, па је ослободила Ниш, Пирот и Врање и знатан део Косова. Турци су потом затражили мир и добили га 17. јануара 1878. године у Једрену. Оно што је довело до потпуног погоршања односа Србије и Бугарске био је мир који су Русија и Турска потписале месец дана касније у Сан Стефану. Тим уговором договорено је стварање Велике Бугарске са 163.000 км² територије која је обухватала буквално све територије које су Срби ослободили током рата. Од тог момента, па до краја Првог светског рата, Србија и Бугарска нису успеле да превазиђу сопствене неспоразуме (Митровић 1981: 67).

Велика Бугарска није створена и то захваљујући чињеници да се друге велике силе нису сложиле са тим, на првом месту Аустроугарска. Западне силе су издејствовале да последице рата Русије и балканских народа са Турском не буду санкционисане билатералним миром Русије и Турске, већ међународном конференцијом. Српска дипломатија тога времена морала је да се окрене Западу, јер није добила потпуну подршку Русије. Великом борбом српске дипломатије, нишки, пиротски и врањски округ припали су Србији договором постигнутим на Берлинском конгресу.

Берлински конгрес је донео и приближавање династије Обреновић Аустроугарској, што и није била новина када су Обреновићи у питању. Посебно опасна је била Тајна конвенција из 1881. године која је Србију стављала скоро у колонијални положај према Бечу. Својим дипломатским играма, нарочито после Тимочке буне 1883. године, када су страдале многе вође Народне радикалне странке, власти у Бечу су гурале Србију у сукоб са Бугарском. Иако је расположење народа било да се продире на Косово и Метохију и Стару Србију, краљ Милан је напао Бугарску 1885. године у жељу борбе за бугарско уједињење и претрпео тежак пораз. Овај рат ће довести до дугогодишњег неповерења између Србије и Бугарске. После рата уследили су избори и велика победа радикала, што је касније и довело

до абдикације краља Милана у корист сина Александра. Иако се политичка ситуација више пута мењала до 1903. године, утицај Аустроугарске је бесповратно слабио (Јеротијевић 2012:252-259).

ПИТАЊЕ МАКЕДОНИЈЕ (СТАРА СРБИЈА)

Водећи борбу за територију Македоније, заправо једини исправан назив је Стара Србија јер је Македонија античка грчка држава која је извршила под Филип II грчко уједињење. Србија и Бугарска су развијале црквено-школску активност, чиниле су све како би на двору у Цариграду имале утицај путем кога би могле да пружају привилегије хришћанском становништву Македоније. Бугари су свој утицај ширили преко црквеног Егзархата, док је главни човек српске акције у Македонији био Стојан Новаковић.

Са ових средстава се прешло на оружје 1895. године, када је Бугарска организовала чете које су упале у Македонију. Самим тим чином Бугарска је признала да убацује своје чете тамо где нема своје становништво, а где Срби живе од давнина. У том тренутку то је изазвало бурну реакцију свих европских дипломатија, које су захтевале уздржавање од насиља, али је овакав потез Бугара приморао Србију да јасније и гласније дефинише свој однос према питању Македоније. Стојан Новаковић је успео да дипломатском акцијом онемогући подметања бугарске дипломатије. Он се позвао на одредбе Берлинског конгреса да све велике силе спрече било какве једностране акције према Македонији.

Сукоби у Македонији и веома агресиван однос Бугарске донели су Србији савезништво са Грчком. Грцима је било у интересу да Срби зауставе Бугаре, како би сутрадан и они добили део македонског територијалног плеана.

Дипломатски рат Србије и Бугарске око Македоније, до балканских ратова, вођен је доста суштинско и лукаво путем утицаја на руску дипломатију и турске власти. Срби су доказивали да у Македонији не живе Бугари, већ у великој мери Срби, и покушали да представе Бугаре као непоуздане савезнике Руса. Док су Бугари са друге стране настојали да очувају позицију код Руса, а у самој Македонији агресивно су појачавали свој црквено-школски рад.

Српска страна развија четнички ослободилачки покрет, који је већ аутохтоно постојао као српски покрет за борбу и ослобођење од Турака још од Брсјачке буне 1881. године. Бугари формирају ВМРО – Внутрашњу македонску револуционарну организацију, која диже Илиндански устанак 1903. године, како би истиснула српски утицај, али је довео само до великог броја непотребних жртава.

ЗАКЉУЧАК

У историјском смислу пресудно је раздобље које настаје од 1878. године, када је Србија стекла државну независност, односно добила статус субјекта међународног права. Берлински уговор је одредио оквир, али у Србији је дошло до оштрог сукоба око тога шта тај оквир обухвата. Унутрашња политика заснивала се на идеји да се доврши национално ослобођење и да дође до уједињења српског народа

у једну државу. Тада се искристалисала једна од најважнијих константи развоја Србије у модерно доба. Показало се да је стварање државе која би обухватила читав српски народ ратовима за територије на којима он живи, неспојиво са унутрашњим развојем реалне српске државе. Односно, показало се да су социјална димензија колективизма, заснованог на патријархалним установама економске једнакости, и национална димензија, са државом чије границе обухватају и „последњег“ Србина – јединствена идеологија.

Оријентација мале независне државе на развој у дубину, то јест на правну, економску, културну и политичку модернизацију, схваћена је као издаја заветне мисли о ослобођењу и уједињењу читавог српског народа, која се заправо сводила на обнову српске средњовековне државе, каквом ју је традиционалистичка историографија, градећи виртуелне континуитете, представила у 19. веку. Ослањање Србије на Аустрију примљено је као окретање леђа Русији, средишту православља и словенства, окосници будућег словенског савеза. У том су се контексту искристалисале две различите историјске тенденције: источна и западна. Односно: патријархална и модерна. Са организовањем првих политичких странака (1881), ове две тенденције су се јасно профилисале. Најдуже је трајала и била најбројнија Народна радикална странка. Она је поникла из социјалистичког покрета који је у Србији почетком седамдесетих година, 19. века, достигао значајне размере и који је утемељио идеологију непонављања западноевропског пута, по дефиницији антикапиталистичку и антилибералну идеологију. Далеко слабије, Напредна и Либерална странка биле су на трагу западноевропског пута, односно изградње реалне српске државе после 1878. године као модерне државе по узору на западноевропске државе.

Иако Србија у то време није имала дугу традицију развијене дипломатије, учени људи тог периода су успели да својим вештинама и способностима допринесу угледа српске дипломатије.

Период након Берлинског конгреса је остао упамћен као период неслагања балканских народа. Узрок тих неслагања углавном је било незадовољство везано за поделу балканских територија, свака од земаља је имала одређене тенденције и свака је тежила њеном испуњењу. Неуспели су били покушаји да се постигне споразум око поделе тих територија. Оно што је такође доводило до неслагања била је подељеност утицаја и подршке коју су добијали од Аустроугарске и Русије. Што се тиче односа Србије и Црне Горе били су јако турбулентни, док су односи са Бугарском били јако лоши, а највећу препреку је представљало неслагање ове две земље око поделе територије Македоније. Великим силама је одговарало овакво неслагање балканских земаља за остваривање њихових личних интереса и освајања њихових интересних зона и ширење утицаја, што ће касније довести и до балканских ратова.

ЛИТЕРАТУРА

- Војводић 1988: Војводић Михаило. *Србија у међународним односима крајем 19. и почетком 20. века*, Београд: САНУ.
- Војводић 1999: Војводић Михаило. *Пушјеви српске дипломатије- Огледи о спољној политици Србије у 19. и 20. веку*, Београд: Клио.

- Војводић 2005: Војводић Михаило. *Србија и балканско питање 1875-1914.*, Београд: Историјски институт Београд.
- Војводић 2007: Војводић Михаило. *Иззови српске спољне политике 1791-1918 околности и расправе*, Београд: Историјски институт Београд.
- Јеротијевић 2012: Јеротијевић Зоран. *ИСТОРИЈА ДРЖАВЕ И ПРАВА*, Трстеник: Љубостиња.
- Лошчић 2007: Лошчић Ђорђе. *Преглед конзуларних односа Србије 1804-1918.*, Београд: у часопису Бранич: часопис Адвокатске коморе Србије, бр. 1/2.
- Митровић 1981: Митровић Александар. *Продор на Балкан и Србија 1908-1918*, Београд: Полит. САНУ 1980: САНУ. *Документи о спољној политици Краљевине Србије, књига VII-2*, Београд: САНУ.
- Ђоровић 1993: Ђоровић Владимир. *Историја Срба*, Београд: БИГЗ.

Dušan Z. JEROTIJEVIĆ
Bekir M. DUDIĆ

RELATIONS OF SERBIA AND OTHER BALKAN COUNTRIES FROM THE BERLIN CONGRESS TO 1908

SUMMARY

The Berlin Congress brought significant changes to the political map of Europe. It is important for the Serbian people that two Serbian states gained independence, albeit within modest limits. A large part of the Serbian people remained under Ottoman and Austro-Hungarian rule. The Principality of Serbia has become a center for the gathering of political leaders of the Serbian people outside of Serbia, who are interested in continuing the unification process. There were also many interfering factors, such as the great powers and their conflicting interests, but also the dynastic struggle for dominance of the three Serbian dynasties of Karađorđević, Obrenović and Petrović. Regardless, at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, Serbia's foreign policy was aimed at unifying the Serbian people. The first step was the elimination of Turkey in the Balkans, and that required an alliance with the Greeks and Bulgarians, as well as the favor of some great powers (above all Russia). The great hindering factor in the crushing of Turkey was above all Austria-Hungary and the United Kingdom, each for its own interests. Because of this, the path to the creation of the Balkan Alliance was long and arduous. Even the two Serbian countries entered periods of cooling of relations. The issue of territory and demarcation between future allies was also very complex. Serbia had its centuries-old tradition of national and state consciousness in Old Serbia (Vardar region), where the imperial capital, Skopje, and the royal capital Prilep were also located. All historical and national arguments were on the Serbian side, including the creation of the indigenous Serbian Chetnik movement, led by Micko Krstić, Jovan Stojković Babunski, Jovan Stanojković Dovezenski, and many other Chetnik leaders who came from this land.

Key words: Serbia, unification, Balkan alliance.